

2. Пугачев В. Руководство персоналом организации: учебник / В. Пугачев. – М.: 1998. – 346 с.
3. Поленц И. Формирование системы управления карьерой в организации: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / И. Поленц. – Е. – 2006. – 24 с.
4. Управление персоналом: учеб. пособие / под ред. Т. Базарова, Б. Еремина. – М.: «Банки и биржи», 1998. – 421с.
5. Управление персоналом организации / под ред. А. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 397 с.

В статье рассмотрен процесс управления карьерой на промышленных предприятиях Украины и Днепропетровского региона. Исследованы факторы внешней среды, которые наиболее существенно влияют на процесс управления карьерой на промышленных предприятиях.

Ключевые слова: карьера, управление карьерой, процесс управления карьерой.

The article deals with career managing at industrial enterprises in Ukraine and Dnepropetrovsk region. Environmental factors that float significantly on the career management process in industry have been studied.

Key words: the career, the career management, the process of career management.

Надійшло 21.01.2013.

УДК 65.06

О.А. Євтушенко

УРАХУВАННЯ ПОТРЕБ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ В КЛАСИФІКАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто економічну сутність основних засобів. Проаналізовано існуючі класифікації основних засобів. Запропоновано ознаки класифікації основних засобів з урахуванням потреб процесно-орієнтованого управління.

Ключові слова: основні засоби, класифікація основних засобів, процесно-орієнтоване управління.

Актуальність. Проблема вивчення сутності основних засобів та їх класифікації є актуальною сьогодні. Класифікація будь-якого об'єкта дозволяє більш повно його вивчити та запропонувати більш ефективні методи управління ним. Для підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності на підприємствах використовують сучасні підходи щодо управління ними. Одним з ефективних підходів є процесно-орієнтоване управління. Тому врахування потреб процесно-орієнтованого управління при визначенні класифікаційних ознак основних засобів є важливим для практичної діяльності підприємств.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Існують різні підходи серед фахівців до класифікації

основних засобів підприємств. Особлива увага до цього питання викликана змінами у податковому законодавстві та впровадженням міжнародних стандартів фінансової звітності.

Для ефективного управління відтворенням основних засобів та його фінансовим забезпеченням необхідна достовірна та повна інформація про основні засоби. Тому удосконалення існуючої класифікації основних засобів відповідно до інформаційних потреб суб'єктів управління є важливим напрямом досліджень. Класифікація основних засобів потребує уточнення для більш детального вивчення цього об'єкта з урахуванням потреб процесно-орієнтованого управління.

Аналіз досліджень і публікацій. У науковій літературі останніх років визначенню сутності основних засобів підприємства та їх класифікації приділено значну увагу. Досліджували окреслену проблему багато вітчизняних вчених, зокрема О.Г. Агрес, М.О. Гавриць, С.М. Гречко, Н.Т. Кулікова, О.Є. Кузьмін, Є.С. Пиріжок, С.Ф. Покропивний, Х.П. Стельмах, О.В. Щирська та ін.

О.Г. Агрес проаналізував і узагальнив погляди на особливості ідентифікації та класифікації основних засобів на підприємствах [1]. О.В. Щирська розглядає існуючі підходи до класифікації основних засобів та уточнює класифікаційні ознаки для цілей нарахування амортизації [9]. М.О. Гавриць досліджує проблеми класифікації основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку в Україні, аналізує зміни законодавства, вдосконалює модель класифікації основних засобів [2]. Х.П. Стельмах та О.Є. Кузьмін вивчають поняття «основні фонди» та «основні засоби», значущість їх класифікації у виробничому процесі, наводять класифікацію основних фондів [8]. Є.С. Пиріжок і Н.Т. Кулікова розглядають підходи до трактування поняття «основні засоби» та шляхи вибуття основних засобів на підприємстві [5]. С.М. Гречко розглядає питання організації обліку надходження основних засобів у частині формування облікової політики підприємства, він запропонував класифікацію основних засобів з метою управління [3].

Огляд літературних джерел переконує, що окремі питання класифікації основних засобів підприємства потребують глибшого обґрунтування у процесі їх дослідження.

Метою статті є дослідження існуючої класифікації основних засобів та її удосконалення з урахуванням потреб процесно-орієнтованого управління.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних результатів. Розглянемо визначення категорії «основні засоби» в національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку.

П(С)БО 7 «Основні засоби» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та дає таке визначення основних засобів: матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [7].

П(С)БО 7 «Основні засоби» класифікує основні засоби для цілей бухгалтерського обліку на такі дев'ять груп: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, спо-

руди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби [7].

Визначення основних засобів та їх класифікація наводяться також і у Податковому кодексі України. Він визначає основні засоби як матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [5].

Ст. 145 Податкового кодексу України дає класифікацію основних засобів з метою нарахування амортизації. Основні засоби поділяються на 16 груп: біологічні активи; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди, передавальні пристрої машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби; бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (нетитульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; довгострокові біологічні активи [5].

М.О. Гавриш розглядає проблеми класифікації основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку в Україні, запропоновано вдосконалену універсальну модель класифікації основних засобів, побудовану на існуючій класифікації в Податковому кодексі України [2].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 дає таке тлумачення основних засобів – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть за очікуванням протягом більше одного періоду [5]. Згідно з цим документом основні засоби поділяють на класи, групи активів, однакових за характером і способом використання в діяльності суб'єкта господарювання, наприклад: а) земля; земля та будівлі; машини та обладнання; кораблі; літаки; автомобілі; меблі та приладдя; офісне обладнання.

Х.П. Стельмах, О.Є. Кузьмін розглядають сутність основних засобів підприємства, їх класифікацію як класифікаційні ознаки використовують такі: за участю у виробництві (активні, пасивні), за характером використання (виробничі, невиробничі), за належністю до підприємства (власні, орендовані), за джерелом фінансування (основні фонди, що занесені до статутного фонду, придбані підприємством, безплатно оформлені). Авторами запропоновано критерій «ступінь вагомості» (конструктивні, допоміжні) [8].

О.В. Щирська наводить класифікацію основних засобів за такими ознаками: за призначенням (виробничі та невиробничі основні засоби), за ступенем використання (діючі (в експлуатації), в запасі, бездіяльні), за наявністю прав на об'єкти основних засобів (власні, орендовані та надані

в оренду основні засоби), за видами (земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (меблі), тварини, багаторічні насадження, інші основні засоби), за характером участі у виробничому процесі (активні та пасивні основні засоби) [10].

О.Г. Агрес узагальнив видову класифікацію основних засобів за функціональним призначенням та натурально-речовим складом, за якою виділив такі види основних засобів: нерухомість, транспортні засоби, машини та обладнання, виробничий інвентар та інструменти. Автором запропоновано класифікацію основних засобів за окремими критеріями: технічним станом (нові, відремонтовані або добудовані, модернізовані або реконструйовані, частково ліквідовані), належністю (власні, орендовані та передані в оренду основні засоби), напрямками діяльності (використовуються в операційній діяльності, використовуються в інвестиційній діяльності, використовуються у фінансовій діяльності), використанням (діючі, недіючі, запасні) [1].

Найбільш цікавою, на наш погляд, є класифікація основних засобів з метою управління, розглянута С.М. Гречко. Крім уже розглянутих класифікаційних ознак та видів основних засобів, він пропонує такі: за можливістю гарантійного обслуговування (гарантійний строк збіг; гарантійний строк не збіг), за матеріально відповідальними особами (за кожною матеріально відповідальною особою), за центрами відповідальності (за кожним центром відповідальності), за забезпеченням процесів (виробництва; постачання (придбання); реалізації; забезпечення управління; загального призначення), за джерелами надходження об'єктів основних засобів (створення власними силами (господарським чи підрядним способом); придбання за гроші; безоплатне отримання основних засобів; отримання у вигляді внеску до статутного капіталу; отримання в обмін) [3].

На підставі узагальнення різних підходів щодо класифікації основних засобів підприємства у процесі дослідження було виявлено певні проблеми.

Існують певні розбіжності в назвах класифікаційних ознак та видів основних засобів. Так, О.В. Щирська виділяє власні, орендовані та надані в оренду основні засоби за ознакою «за наявністю прав на об'єкти основних засобів», О.Г. Агрес – «за належністю», а С.М. Гречко «за належністю підприємству» виділяє тільки власні та орендовані основні засоби.

Більшість розглянутих класифікаційних ознак основних засобів спрямовані на потреби бухгалтерського та податкового обліку. Різні класифікаційні ознаки використовуються при нарахуванні амортизації – за призначенням, за наявністю прав на об'єкти основних засобів, за видами, за характером участі у виробничому процесі. Незначна увага приділяється дослідниками класифікації з позицій управління основними засобами, їх відтворенням. Для потреб управління фінансовим забезпеченням відтворення можна використовувати класифікаційну ознаку «за джерелами фінансування», яка дозволяє оцінити структуру коштів, спрямованих на фінансування відтворення основних засобів.

Корисними для практичного використання в управлінні фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів можуть бути класифікаційні ознаки «за центрами відповідальності» та «за забезпеченням про-

цесів», запропоновані С.М. Гречко [3]. Але, якщо вивчити пропозиції автора щодо значення цих ознак та класифікації основних засобів за ними для обліку, то видно, що вони використовуються не повною мірою для цілей управління. Так, «за забезпеченням процесів» пропонується виділити основні засоби виробництва; постачання (придбання); реалізації; забезпечення управління; загального призначення для оцінки забезпеченості основними засобами підприємства на кожному з господарських процесів, тобто не з точки зору бізнес-процесів. Класифікаційна ознака «за центрами відповідальності», на думку автора, виділяє основні засоби за центрами відповідальності та має використовуватися для підвищення ефективності використання основних засобів у господарській діяльності через механізм контролю. Але виділення центрів відповідальності покликане підвищити не тільки ефективність контролю, але й інших функцій управління.

Таким чином, можна зробити висновок, що, незважаючи на достатньо глибоке вивчення, питання класифікації основних засобів потребує подальшого вивчення та деталізації. Використання процесно-орієнтованого управління в діяльності підприємств не відображається в існуючій класифікації основних засобів.

Одним із сучасних підходів до управління є процесно-орієнтоване управління. Під процесним підходом розуміють бізнес-процеси як сукупність видів діяльності, що мають один або декілька входів і створюють на виході продукт, який становить цінність для споживача [9, с. 23].

Процесно-орієнтоване управління визначає діяльність підприємства як сукупність бізнес-процесів, які пов'язані між собою його місією та метою діяльності. Основною метою процесно-орієнтованого управління є створення цінності для споживача; досягнення зростання обсягів продажу, збільшення частки ринку. Ефективність управління оцінюється за результативністю бізнес-процесів; задоволенням потреб клієнтів; зростанням їх числа. Основою процесно-орієнтованого управління підприємством є бізнес-процес – сукупність відокремлених закінчених дій з виробництва та реалізації продукції, що задовольняє потреби конкретних споживачів.

Крім класифікаційних ознак основних засобів, що визначені в нормативних актах і в працях науковців, пропонуємо внести до їх складу ще дві.

Перша з додаткових ознак має класифікувати основні засоби за бізнес-процесами підприємства. З такою метою пропонуємо виділяти за цією ознакою: основні засоби, що використовуються в основних бізнес-процесах; основні засоби, що використовуються в допоміжних бізнес-процесах; основні засоби, що використовуються в бізнес-процесах розвитку; основні засоби, що використовуються в бізнес-процесах управління. Цю класифікацію доцільно розглядати для кожного підприємства, виокремлюючи бізнес-процеси, притаманні конкретному підприємству. Такий поділ основних засобів дає можливість застосовувати можливість процесного підходу до управління основними засобами підприємства та фінансовим забезпеченням їх відтворення, а також передбачати заходи щодо підвищення його ефективності.

Друга з додаткових ознак має класифікувати основні засоби за ступенем інтенсивності їх використання в різних бізнес-процесах підпри-

ємства. За цією ознакою пропонується виділяти основні засоби, що використовуються в одному бізнес-процесі підприємства, в двох бізнес-процесах, в трьох та більше. Такий поділ дає можливість оцінити інтенсивність використання основних засобів у бізнес-процесах підприємства та в подальшому використовувати отриману інформацію при прийнятті рішень щодо управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємства.

Додаткові ознаки дають можливість урахувати потреби процесно-орієнтованого підходу в управлінні фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що вивчення класифікації основних засобів підприємства дає можливість удосконалити існуючу класифікацію, спираючись на зміни нормативно-правових актів та потреби використання сучасних підходів щодо управління підприємством.

Запропоновано нові ознаки для класифікації основних засобів підприємства «за бізнес-процесами» та «за ступенем інтенсивності використання основних засобів у різних бізнес-процесах підприємства», які дадуть можливість отримувати додаткову корисну управлінську інформацію про основні засоби підприємства.

Результати проведеного дослідження дають змогу ефективніше здійснювати управління основними засобами підприємства та фінансовим забезпеченням їх відтворення з урахуванням потреб процесно-орієнтованого управління.

Список використаної літератури

1. Агрес О.Г. Основні засоби сільськогосподарських підприємств: стан, класифікація та вартісне оцінювання [Електронний ресурс] / О.Г. Агрес // *Держава та регіони: науково-виробничий журнал*. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 6 – С. 5–9. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dtr/ep/2009_6/files/ekon_06_09_01_Agres.pdf

2. Гавриць М.О. Класифікація основних засобів підприємств України після ухвалення Податкового кодексу [Електронний ресурс] / М.О. Гавриць // *Економіка. Підприємництво. Менеджмент: зб. наук. праць*. – 2012. – № 24(1) – С. 172–179. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2011_3_1/46.pdf

3. Гречко С.М. Облікова політика підприємства в частині надходження основних засобів [Електронний ресурс] / С.М. Гречко // *Вісник ЖДТУ*. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 1(59) – С. 52–57. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2012_1_1/12.pdf

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) Основні засоби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.gada.gov.ua/laws/show/929_014

5. Пиріжок Є.С. Поняття «основні засоби» та канали їх вибуття на підприємстві [Електронний ресурс] / Є.С. Пиріжок, Н.Т. Кулікова // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць*. – 2011. – № 2 (20). – С. 397–405. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2011_2/38.pdf

6. Податковий кодекс України. Редакція від 14.11.2012, підстава 5412-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» / Міністерство Фінансів України. – Офіц. вид. – К.: Наказ № 92 від 27.04.2000 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509. Редакція від 16.07.2012, підстава z1011-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

8. Стельмах Х.П. Класифікація основних засобів підприємств. Поняття «основні засоби» та канали їх вибуття на підприємстві [Електронний ресурс] / Х.П. Стельмах, О.Є. Кузьмін // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – 2010. – № 20.14 – С. 263–268. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlutu/20_14/263_Ste.pdf

9. Череп А. Реінжиніринг – філософія управління підприємством харчової промисловості: монографія / А. Череп, К. Потопа, О. Ткаченко. – К.: Кондор, 2009. – 368 с.

10. Щирська О.В. Поняття «основні засоби» та канали їх вибуття на підприємстві [Електронний ресурс] / О.В. Щирська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжн. збірник наук. праць. – 2011. – № 3 (21) – Ч. 1. – С. 410–417. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2011_3_1/46.pdf

В статье рассмотрена экономическая сущность основных средств. Проанализированы существующие классификации основных средств. Предложены признаки классификации основных средств с учетом потребностей процессно-ориентированного управления.

Ключевые слова: основные средства, классификация основных средств, процессно-ориентированное управление.

The article deals with the economic substance of fixed assets. The existing classification of fixed assets is analyzed. A sign classification of fixed assets to meet the needs of process-oriented management is offered.

Key words: fixed assets, classification of assets, process-oriented management.

Надійшло 15.02.2013.

УДК 330.8

А.А. Задоя, Е.С. Архипова

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ: ТЕОРИЯ РАЦИОНАЛЬНЫХ ОЖИДАНИЙ ТОМАСА САРДЖЕНТА

В статье анализируется теория рациональных ожиданий лауреата Нобелевской премии по экономике Томаса Сарджента и возможности ее применения для прогнозирования экономических событий. Приводятся факты из современного развития Украины, подтверждающие справедливость теории.

Ключевые слова: теория рациональных ожиданий, инфляционные ожидания, безработица.